

Protokół
z posiedzenia Zespołu problemowego ds. polityki gospodarczej i rynku
pracy
Rady Dialogu Społecznego
z dnia 17 grudnia 2021 r.

Miejsce posiedzenia: Wideokonferencja

Przewodniczący: Leszek Miętek, Przewodniczący Zespołu problemowego ds. polityki gospodarczej i rynku pracy, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych.

W posiedzeniu wzięli udział: Marek Niedużak Podsekretarz Stanu Ministerstwo Rozwoju i Technologii, członkowie Zespołu, zaproszeni goście oraz eksperci.

Porządek obrad:

1. Otwarcie posiedzenia sprawdzenie kworum i przyjęcie porządku obrad.
2. Przyjęcie Protokołu z posiedzenia Zespołu w dniu 19.11.2021 r.
3. Omówienie wpływu przyjęcia przez Komisję Europejską Komunikatu pn. Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 i jego wpływu na gospodarkę i rynek pracy w leśnictwie przemyśle drzewnym i meblarskim. Przyjęcie stanowiska Zespołu w tej sprawie.
4. Omówienie wpływu i zagrożeń wynikających z programu UE „fit for 55” w przemyśle materiałów i wyrobów budowlanych. Przyjęcie stanowiska Zespołu w tej sprawie.

5. Sprawy różne wniesione podczas posiedzenia.
6. Zakończenie posiedzenia.

Ad. 1

Leszek Miętek, OPZZ powitał uczestników posiedzenia Zespołu. Poinformował o nieobecności członków Zespołu z ramienia strony rządowej na posiedzeniu. Wyraził ubolewanie z tego powodu.

Zaakceptowano porządek obrad.

Ad. 2

Członkowie Zespołu ds. polityki gospodarczej i rynku pracy jednogłośnie zaakceptowali treść protokołu z dnia 19.11.2021 r.

Ad. 3

Leszek Miętek, OPZZ powiedział, że decyzje w zakresie bioróżnorodności 2030 budzą wiele wątpliwości i niosą szereg zagrożeń między innymi w leśnictwie, przemyśle drzewnym i meblarskim. Poprosił wnioskodawców o wprowadzenie do tematu.

Piotr Nalewajek ekspert OPZZ omówił stanowisko w sprawie oceny wpływu społecznego i gospodarczego wprowadzenia Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. Koncepcja Unii Europejskiej zakładająca objęcie 1/3 unijnych obszarów chronionych (jak również 10% obszarów lądowych i 10% obszarów morskich) wyłącza z produkcji 1/3 powierzchni kraju, szczególnie powierzchni leśnych. Dodał, że obszary chronione znajdują się w większości na terenach leśnych. Ponad 60 % lasów w Polsce to są lasy państwowe. Omawiana strategia zakłada objęcie terenów ochroną ścisłą, która wyklucza w dużej mierze ingerencję człowieka. Zwrócił uwagę na też na ograniczenie roli ekologicznej, produkcyjnej i społecznej lasów. Według ekspertyz wyłączenie z produkcji 1/3 powierzchni lasów zmniejszy o 40% pozyskanie drewna i będzie miało negatywny wpływ na Polską gospodarkę. Zwrócił uwagę na wpływ społeczny tej strategii, w tym redukcję zatrudnienia. Lasy państwowe pozyskują 40mln m³ surowca rocznie. Wyraził zaniepokojenie, że drewno na rynku europejskim może zostać zastąpione drewnem pochodzącym z obszarów na których nie jest prowadzona zrównoważona gospodarka leśna. Powiedział o negatywnym wpływie tych działań na przemysł meblarski i drzewny. W swojej wypowiedzi nawiązał do raportu o stanie lasów w Polsce z 2019 roku.

Zwrócił uwagę na różnorodność struktur lasów na terenie Unii Europejskiej. Narzucanie zasad wprowadzania strategii bioróżnorodności spowoduje wyłączenie czynnika ludzkiego, który ma wpływ na kondycję lasów w Polsce. Odniósł się również do kwestii bezpieczeństwa pożarowego. Wskazał na negatywny wpływ strategii na funkcjonowanie samorządów, które bazują na produkcji drzewnej. Podkreślił, że przedstawione stanowisko jest obiektywne i poprosił o jego przyjęcie przez członków Zespołu.

Łukasz Rejt Dyrektor Departamentu Ochrony Przyrody Ministerstwo Klimatu i Środowiska doprecyzował kilka kwestii. Powiedział, że unijna strategia jest przyjęta w formie komunikatu, która nie ma formy wiążącej. Toczą się prace na temat sposobu wdrożenia omawianej strategii. Zaznaczył, że kwestia ochrony ścisłej nie dotyczy jednej 1/3 powierzchni kraju. Mowa jest o 30% powierzchni kraju pokrytej obszarami chronionymi. Zgodnie z danymi z Unii Europejskiej Polska posiada 39% procent obszarów chronionych. Ochrona ścisła ma dotyczyć 10%, przy czym nie chodzi o powierzchnię kraju tylko powierzchnię regionu geograficznego. Wskazał na problemy w tym zakresie. Ponadto zaznaczył, że ochrona ścisła nie zakazuje działalności człowieka. Dzięki inicjatywie Polski i przy wsparciu krajów Grupy Wyszehradzkiej udało się rozszerzyć definicję ochrony ścisłej o działania ochrony czynnej np. działania przeciwpożarowe. Wiele państw zgłasza wątpliwości dotyczące możliwości realizacji celów strategii. Na forum UE nadal trwają dyskusje nad ostatecznym kształtem dokumentu.

Jakub Kus ekspert OPZZ zwrócił uwagę na niejasny tryb konsultacji strategii na rzecz bioróżnorodności. Odniósł się do danych statystycznych wskazujących na znaczący wpływ na ceny materiałów budowlanych. Polska jest znaczącym producentem mebli nie tylko w Europie, ale również na Świecie. Wyraził niepokój o przyszłość produkcji, jak również miejsc pracy. Zwrócił uwagę, że większość sektora, który pozyskuje drewno jest poza lasami państwowymi.

Jakub Bińkowski ZPP powiedział, że jego organizacja popiera przedstawiony projekt stanowiska. Poprosił jedynie o uzupełnienie go o przemysł celulozowo-papierniczy.

Piotr Nalewajek odniósł się do wypowiedzi Pana Łukasza Rejta Dyrektora Departamentu Ochrony Przyrody Ministerstwo Klimatu i Środowiska i zwrócił uwagę, że objęcie ochroną ścisłą 10% obszarów leśnych siłą rzeczy wyłączy 30% obszarów leśnych.

Witold Michalek BCC zaznaczył, że problem bioróżnorodności jest ważnym i złożonym problemem, a dyskusja powinna obejmować szersze grono ekspertów z różnych dziedzin. Odniósł się do zaprezentowanego projektu stanowiska i powiedział, że nie odnosi się do podstaw, które stały się początkiem przygotowania strategii na rzecz bioróżnorodności. Zgodził

się, że wprowadzenie nowych zasad związanych z tą strategią może wywoływać różnego typu problemy dla różnych grup interesariuszy. Powiedział, że stanowisko zawiera jednostronne sformułowania, które nie są do zaakceptowania i łatwo je podważyć. Odniósł się do szczegółowych zapisów projektu stanowiska np. do gwałtownego potencjalnego wzrostu kosztów produkcji gotowych wyrobów, zaznaczając jednocześnie, że ten koszt już nastąpił wcześniej. Nawiązał również do zapisu dotyczącego „niekorzystnych skutków przyrodniczych i klimatycznych, wynikających z konieczności zastąpienia produktów drzewnych substytutami” i powiedział, że uderze on w cel strategii na rzecz bioróżnorodności. Podsumowując powiedział, że w tym kształcie projekt nie zostanie zaakceptowany przez BCC. Wyraził wolę dalszej współpracy nad zmianą zapisów. Zgodził się natomiast, że należy stworzyć gremium eksperckie złożone nie tylko z pracowników i pracodawców, które będzie pracować nad wypracowaniem kompromisu z Rządem w tym zakresie.

Leszek Miętek OPZZ odpowiedział, że przedmiotowe stanowisko zostało wcześniej przekazane członkom Zespołu problemowego ds. polityki gospodarczej i rynku pracy z możliwością zgłaszania ewentualnych uwag. Zaskoczony wyraził ubolewanie, że przedstawione przez BCC uwagi nie zostały wcześniej przedstawione. Zaznaczył, że projekt stanowiska nie ma charakteru rozstrzygającego. Dodał, że ze względu na zdalny charakter pracy apelował do członków Zespołu o przesyłanie drogą elektroniczną opinii do projektów stanowisk.

Witold Michalek wytłumaczył, że w ramach jego organizacji nie było możliwości wcześniejszej konsultacji przedmiotowego stanowiska, dlatego też przedstawił uwagi na posiedzeniu Zespołu. Wyraził gotowość do pracy nad zmianami zapisów, które budzą wątpliwości BCC.

Piotr Nalewajek odniósł się do uwag BCC i nawiązał do sytuacji w Puszczy Białowieskiej. Podtrzymał treść projektu stanowiska.

Łukasz Rejt ponownie doprecyzował, że strategia została przyjęta w formie komunikatu Komisji, w związku z powyższym nie podlega ani konsultacjom, ani ratyfikacji przez państwa członkowskie. Jedynym przygotowywanym przez KE dokumentem wiążącym prawnie będzie prawo dotyczące odbudowy ekosystemu. Wskazał na problem w zakresie realizacji celów strategii na rzecz bioróżnorodności. Powiedział, że utworzenie grup eksperckich, które wesprą Ministerstwo Klimatu i Środowiska w czasie dyskusji nad szczegółowymi rozstrzygnięciami realizacji celów strategii jest wskazane i potrzebne.

Grażyna Magdziak BCC powiedziała, że nie wydaje się konieczne podejmowanie stanowiska w dniu dzisiejszym, ponieważ omawiane kwestie nie mają pilnego charakteru. Dodała, że zmiana stanowiska miałyby polegać jedynie na usunięciu stwierdzeń, które mają radykalny wydźwięk.

Jakub Kus zapewnił, że projekt stanowiska nie zawiera skrajnych opinii, a jedynie uwagi oparte na faktach. Podtrzymuje wniosek o przeprowadzenie głosowania na dzisiejszym posiedzeniu Zespołu.

Janusz Borzyński ZRP powiedział, że omawiane stanowisko tworzy precyzyjny katalog negatywnych skutków strategii na rzecz bioróżnorodności. Zgodził się, że był czas na zasygnalizowanie potrzeby przeniesienia dyskusji na inny termin. ZRP popiera przedstawiony projekt stanowiska.

Dariusz Trzcionka FZZ powiedział natomiast, że popiera propozycję przełożenia dyskusji nad stanowiskiem na kolejne posiedzenie Zespołu celem wsłuchania się w uwagi BCC.

Tomasz Chudobski zgodził się, że temat wymaga głębszej dyskusji. Wyraził wątpliwość czy problem został należycie zdefiniowany. Zwrócił uwagę na problem niekontrolowanego eksportu drewna z Polski.

Norbert Kusiak OPZZ podziękował, że w imieniu wnioskodawcy, za merytoryczne uwagi. Wyraził zdziwienie, przede wszystkim dlatego, że stanowisko w żadnej mierze nie jest radykalne. Ponadto jest wyrazem poglądów przedsiębiorców. Zaproponował kontynuację prac nad stanowiskiem w celu wypracowania zapisów akceptowalnych dla całej strony społecznej.

Członkowie Zespołu podjęli decyzję o wydłużeniu konsultacji projektu stanowiska strony pracowników i pracodawców Zespołu ds. polityki gospodarczej i rynku pracy Rady Dialogu Społecznego w sprawie oceny wpływu społecznego i gospodarczego wprowadzenia unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 do dnia 14 stycznia 2022 r. oraz przeprowadzenie jego głosowania na kolejnym posiedzeniu Zespołu w styczniu 2022 roku.

Ad. 4

Leszek Miętek wprowadził do tematu na temat wpływu i zagrożeń wynikających z programu UE „fit for 55” w przemyśle materiałów i wyrobów budowlanych. Powiedział, że przekazany projekt stanowiska uwzględnia uwagi zgłoszone przez Konfederację Lewiatan.

Jakub Kus ekspert OPZZ powiedział, że wypracowane stanowisko jest efektem pracy strony pracowników i strony pracodawców sektora produkcji materiałów i wyrobów budowlanych. Powiedział, że europejski plan zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55% do 2030 i jego implementacja w Polsce będą miały kluczowy wpływ na przyszłość polskiego przemysłu wyrobów budowlanych i rynek pracy w tym sektorze. Poprosił o przyjęcie przedstawionego projektu stanowiska.

Paweł Różycki Zastępca Dyrektora Departament Strategii i Planowania Transformacji Klimatycznej Ministerstwo Klimatu i Środowiska potwierdził, że brał udział w przygotowaniu projektu stanowiska Zespołu. Odniósł się do dokumentu. Dodał, że strona rządowa ma podobne stanowisko w kwestii dokumentów składających się na pakiet „FIT for 55”. Podziękował za dotychczasową pracę i wyraził gotowość do dalszej współpracy.

	Głos za	Głos wstrzymujący	Głos przeciw
Strona pracowników	4		
Strona pracodawców	7	1	

Stanowisko strony pracowników i strony pracodawców Zespołu ds. polityki gospodarczej i rynku pracy Rady Dialogu Społecznego z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie sprawiedliwej transformacji sektora przemysłu wyrobów i materiałów budowlanych w kontekście zmian w europejskim systemie handlu emisjami (EU ETS) i wprowadzenia CBAM w ramach pakietu „FIT for 55” – załącznik nr 1.

Ad. 5

Leszek Miętek OPZZ złożył życzenia świąteczne uczestnikom posiedzenia i podziękował za dotychczasową dobrą współpracę.

Leszek Miętek

/-/

Przewodniczący Zespołu

*Sporządziła
Katarzyna Miroszewska
Biuro Rady Dialogu Społecznego*

Stanowisko
strony pracowników i strony pracodawców
Zespołu ds. polityki gospodarczej i rynku pracy Rady Dialogu Społecznego
z dnia z dnia 17 grudnia 2021 r.
w sprawie sprawiedliwej transformacji sektora przemysłu wyrobów i materiałów
budowlanych w kontekście zmian w europejskim systemie handlu emisjami (EU ETS) i
wprowadzenia CBAM w ramach pakietu „FIT for 55”

§ 1

Na podstawie art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 24 lipca 2016 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2232 z późn. zm.) uchwała się co następuje:

§ 2

Europejski plan zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55% do 2030 r. i jego implementacja w Polsce będą miały kluczowy wpływ na przyszłość polskiego przemysłu wyrobów budowlanych i rynek pracy w tym sektorze. Literalne wdrażanie założeń pakietu „Fit for 55” czy CEEAG może doprowadzić do drastycznego ograniczenia produkcji w naszym kraju i likwidacji wielu miejsc pracy. Konieczne jest ograniczenie całkowitego ciężaru opłat wynikających z różnych przepisów.

Produkcja 1 tony cementu pociąga za sobą emisję 0,6 tony CO₂, w tym aż 63% tej emisji to emisja procesowa, a przy produkcji 1 tony wapna emituje się 1,1 tony CO₂, w tym 70% tej emisji to emisja procesowa. Nie ma dzisiaj innej lub zamiennej technologii produkcji cementu i wapna, dlatego wielkość emisji procesowej jest niezmienna i nieunikniona przy produkcji tych dwóch podstawowych materiałów budowlanych.

W ramach obowiązującej Dyrektywy o EU ETS cementownie i zakłady wapiennicze otrzymują bezpłatne uprawnienia do emisji CO₂ tylko w zakresie części całkowitej emisji. Już teraz przy cenie zakupu praw do emisji przekraczającej 88 euro za tonę CO₂ oraz przy rosnących cenach energii elektrycznej ponad 70% terytorium Polski jest zagrożone importem cementu i wapna spoza UE z powodu utraty konkurencyjności krajowych cementowni i zakładów wapienniczych.

Obecnie realizowana polityka klimatyczna UE nieuchronnie prowadzi do likwidacji produkcji klinkieru w polskich cementowniach (półprodukt w procesie produkcji cementu, który odpowiada za największą część emisji CO₂) oraz wapna i przeniesienia jej poza UE, co

doprowadzi do likwidacji około $\frac{3}{4}$ miejsc pracy w cementowniach oraz zakładach wapienniczych.

Pilną sprawą jest w tej sytuacji przyjęcie Mechanizmu Ochrony Granic (CBAM) w kształcie skutecznie chroniącym polski przemysł **przy utrzymaniu dostępu do bezpłatnych uprawnień na obecnych zasadach w okresie przejściowym do roku 2030.**

Samo wprowadzenie podatku granicznego w ramach mechanizmu CBAM nie gwarantuje utrzymania rentownej produkcji cementu, wapna, wyrobów ceramicznych i innych wyrobów budowlanych w Polsce. Wprowadzenie mechanizmu CBAM bez systemowych działań mających na celu modernizację przemysłów „emisyjnych” i energochłonnych (prowadzącą docelowo do zero-emisyjności) nie gwarantuje opłacalności produkcji. **Wprowadzenie CBAM wymaga zarówno utrzymania systemu handlu emisjami EU ETS zorientowanego na wsparcie działań modernizacyjnych, jak i inwestycji publicznych wspierających zero-emisyjność.**

Polityka zero-emisyjności wymaga dostępu do nowych źródeł energii, co jest problemem nie tylko dla sektora energetycznego, ale także dla sektora cementowego, ceramicznego i wapienniczego. Ceny energii z niskoemisyjnych źródeł są i będą w najbliższej przyszłości wyższe niż obecnie. Ten aspekt musi być brany pod uwagę w tworzeniu mechanizmu CBAM i powinien stać się elementem „Polskiego Ładu”.

Innym, bardzo istotnym aspektem wdrażania polityki zero-emisyjności w Polsce jest jej wpływ na strukturę zatrudnienia. **W przypadku przemysłu cementowego, ceramicznego i wapienniczego „ucieczka” produkcji z Polski poza granice UE może mieć szczególnie negatywne konsekwencje dla rynku pracy w regionach, w których koncentruje się przemysł cementowy, ceramiczny i wapienniczy.** Przykładowo przemysł ceramiczny zapewnia w Polsce około 15 tysięcy bezpośrednich miejsc pracy i obejmuje ponad 30 zakładów produkcyjnych. W kraju jest 13 zakładów produkujących cement, które wyprodukowały 18,730 mln ton cementu w roku 2020. Branża cementowa wspiera miejsca pracy dla 22 tys. osób, w tym zatrudnia 3,5 tys. pracowników. Do tego dochodzi 6 zakładów produkujących wapno palone, które wyprodukowały ok. 1,5 mln ton wapna palonego w roku 2020. Branża wapiennicza wspiera miejsca pracy dla 3 tys. osób, w tym zatrudnia ok. 850 pracowników. Biorąc pod uwagę strukturę firm współpracujących z tym przemysłem (podwykonawców, dostawców, firmy transportowe), dyslokacja produkcji **może radykalnie obniżyć poziom życia kilkudziesięciu tysięcy osób.** Alternatywne możliwości zatrudnienia w tych regionach są ograniczone. Biorąc to pod uwagę strona pracowników i strona pracodawców Zespołu ds. polityki gospodarczej i rynku pracy Rady Dialogu Społecznego popiera wprowadzenie CBAM

w taki sposób, by nie zagrozić utrzymaniu miejsc pracy w przemyśle cementowym, ceramicznym i wapienniczym.

Przemysł cementowy w Europie od lat prowadzi działania, które mają na celu opracowanie technologii redukcji emisji CO₂ z produkcji. Specyfika procesu nie pozwala jednak na wyeliminowanie emisji tzw. procesowej i jedyną dostępną technologią **może być wychwytywanie i zagospodarowanie emisji (CCU/CCS)**. Wdrożenie wychwytywania CO₂ na skalę przemysłową wymaga jednak, po pierwsze przygotowanie procesu w taki sposób, aby klinkier zachowywał wymagane właściwości. Po drugie – instalacja wychwytywania wymaga ponad dwukrotnego zwiększenia **zapotrzebowania na energię elektryczną**. Powyższe czynniki powodują, że **potencjalne dojście do neutralności emisyjnej sektora cementowego na skalę przemysłową stanie się możliwe dopiero po 2030 roku oraz będzie wymagało dostępu do odnawialnych źródeł energii elektrycznej lub do jądrowych źródeł energii elektrycznej**.

Szacuje się, że w porównaniu z obecnym kosztem produkcji cementu w Polsce (obecnie ok. 50 euro/tonę) dwukrotnie wzrosną koszty operacyjne (opex) na tonę cementu i ponad dwukrotnie wzrośnie zużycie energii elektrycznej w cementowniach. Przy czym koszt energii elektrycznej przy produkcji cementu już dzisiaj wynosi od 30 do 35%.

Należy też wziąć pod uwagę, że powyższe szacunki wynikające z mapy drogowej przemysłu cementowego (dane CEMBUREAU) zakładają tylko koszty wychwytywania CO₂, emitowanego w procesie technologicznym produkcji cementu (co najmniej 45%). Wychwycony CO₂ powinien być następnie przejmowany przez państwowy system składowania CO₂ (w Polsce jest to ponad 11 mln ton rocznie). Przy czym założenia Polityki klimatycznej UE są takie, że ten gaz będzie zatłoczony do sieci rurociągów transportujących go do miejsca jego składowania, a koszty związane z budową i eksploatacją tych rurociągów oraz magazynowaniem gazu są po stronie państwa. **Bez udziału państwa w tym procesie osiągnięcie zakładanego celu nie będzie możliwe.**

Podobnie, aby polskie zakłady wapiennicze stały się neutralne emisyjne wg opracowania EULA (European Lime Assotiation) koszt redukcji emisji poprzez przejście na stosowanie paliw neutralnych emisyjnie (biomasa) wyniesie 43 euro na tonę CO₂, a koszt wychwytywania i składowania CO₂ wyniesie 94 euro na tonę CO₂. **Koszty operacyjne zakładów wapienniczych mogą wzrosnąć nawet trzykrotnie. Powstaje zasadne pytanie o opłacalność produkcji i możliwości utrzymania miejsc pracy.**

W opisanych warunkach utrzymanie trwałej konkurencyjności producentów cementu i wapna w Polsce względem producentów spoza UE wymaga m.in. wprowadzenia

mechanizmu ochrony granic CBAM oraz doprowadzenie do opisanej jw. modernizacji cementowni współfinansowanej ze środków publicznych, dostępnych w ramach unijnych i krajowych programów wspierania transformacji do gospodarki niskoemisyjnej.

Wprowadzanie w najbliższej przyszłości CBAM nie może być połączone z jednoczesnym wycofaniem uprawnień z bezpłatnych przydziałów. Koniecznym jest utrzymanie EU ETS na zasadach przyjętych w roku 2018. Bezpłatne przydziały uprawnień do emisji CO₂ w ramach EU ETS powinny obowiązywać do roku 2030 i współistnieć z CBAM. **Zachowanie reguł wynikających z EU ETS, przyjętych w 2018 i obowiązujących do 2030 r., oraz współistnienie z CBAM stanowi obecnie jedyną szansę na dekarbonizację w przemyśle cementowym.**

Niedopuszczalne jest, aby w ramach pakietu „Fit for 55” mógł zostać radykalnie i nagle obniżony poziom bezpłatnych uprawnień dla przemysłów objętych CBAM do roku 2030. Komisja Europejska zaproponowała redukcję uprawnień do darmowych emisji od roku 2021 o 4,2% rocznie zamiast obecnie obowiązującej redukcji 2,2%. Ponadto po wprowadzeniu od roku 2026 r. mechanizmu CBAM, KE proponuje redukcję co roku praw do darmowych emisji o 10% do roku 2035. Tak, aby w roku 2035 m.in. cementownie były pozbawione bezpłatnych uprawnień do emisji. Proponowane przez KE zwiększenie liniowego współczynnika redukcji i dodatkowo zmiana całkowitej bazy dostępnych dla ETS limitów emisji (tzw. re-basing) spowoduje szokowy wzrost cen CO₂, a tym samym wzrost kosztów w cementowniach, ceny cementu, spadek rentowności, brak możliwości inwestowania z własnych czy też pożyczonych środków finansowych w niezbędną modernizację cementowni do technologii neutralnych emisyjnie.

Komisja Europejska deklaruje, że CBAM powinien zapewnić w pełni porównywalną podstawę kosztów CO₂ między dostawcami cementu z UE i spoza UE, co nie spowoduje osłabienia ochrony przed ucieczką emisji. Jednak mechanizm CBAM wg propozycji KE ma nie uwzględniać kosztów emisji pośrednich m.in. energii elektrycznej, których wzrost będzie towarzyszył dekarbonizacji produkcji cementu. **Oznacza to, że cementownie spoza UE nadal posiadałyby trwałą przewagę konkurencyjną nad cementowniami w UE, tj. w Polsce z powodu niższych kosztów pośrednich nieobciążonych kosztami polityki klimatycznej UE.** Ponadto, takie rozwiązanie doprowadzi do wzrostu globalnej emisji CO₂, co wynika z mniej efektywnych technologii stosowanych w krajach trzecich oraz emisji wynikającej z transportu produktów na znaczne odległości.

Zabranie cementowniom bezpłatnych uprawnień do emisji, przy cenie praw do emisji jednej tony CO₂ na poziomie 88 euro, oznacza wzrost kosztów produkcji jednej tony cementu

w Polsce o ok. 50%. Co więcej ceny uprawnień wg dostępnych prognoz mają wzrosnąć do końca roku 2021 już do 100 euro, a w kolejnych latach kwota ta może ulec zwielenokrotnieniu po wprowadzeniu pakietu „Fit for 55”. **Wywoła to skokowy wzrost cen materiałów budowlanych, co przełoży się na podobny skokowy wzrost kosztów w budownictwie infrastrukturalnym, niemieszkaniowym i mieszkaniowym w Polsce. Może spowodować to katastrofalne skutki dla polskiej gospodarki, w której budownictwo miało być kołem zamachowym po pandemii.** Cementownie zostaną pozbawione środków finansowych na ich modernizację oraz zmuszone do zmniejszenia produkcji i zatrudnienia.

Nie bez znaczenia dla cen uprawnień jest również udział podmiotów finansowych w rynku. W ramach EU ETS powinien funkcjonować sprawny mechanizm, który zapobiega spekulacjom cenowym, pozwalając na przewidywalne i stabilne koszty emisji dla zakładów. Obecny mechanizm kształtowania cen praw do emisji uniemożliwia modernizację przedsiębiorstw energochłonnych z środków własnych lub pożyczonych.

Proponowany przez Komisję Europejską zakres CBAM ma objąć pięć sektorów. **Zakres ten powinien zostać rozszerzony na wiele innych sektorów, aby uniknąć zakłóceń zarówno w ramach EU ETS, jak i oddziaływania na rynki różnych produktów (m.in. materiałów budowlanych).**

Negatywnie należy ocenić Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie Wytycznych dotyczących pomocy państwa na rzecz klimatu, ochrony środowiska i energii 2022, który został opublikowany w dniu 7 czerwca 2021 r. W szczególności zwrócić uwagę trzeba na załącznik nr 1 ustanawiający wykaz sektorów kwalifikujących się zgodnie z sekcją 4.11 do pomocy w formie ulg w opłatach za energię elektryczną dla odbiorców energochłonnych. W nowej propozycji Komisji Europejskiej „Climate, Energy and Environmental Aid Guidelines – CEEAG Annexes draft” w załączniku nr 1 brak jest sektora NACE 23.51, czyli produkcji cementu.

Podobnie negatywnie trzeba ocenić ww. Komunikat Komisji Europejskiej z punktu widzenia potrzeb **sektora ceramicznego**. W CEEAG Annexes draft w załączniku nr 1 brak jest sektora NACE 2332, czyli produkcji cegieł, płytek i wyrobów budowlanych z wypalanej gliny.

Zgodnie z Planem działania z 2012 r. do 2050 r. (Ceramic Industry Roadmap: Paving the way to 2050), zaktualizowanym w roku 2021 (Ceramic Roadmap to 2050 – Continuing out path towards Climate Neutrality), cały przemysł ceramiczny jest w pełni zaangażowany w działania na rzecz dekarbonizacji swoich procesów. Włączenie sektorów ceramicznych do listy kwalifikacyjnej CEEAG Załącznik nr 1 ma kluczowe znaczenie dla przyszłości przemysłu, ponieważ elektryfikacja jest jedną z dostępnych technologii, reprezentujących najwyższy

potencjał dekarbonizacji w sektorze ceramicznym. Nie ma wątpliwości, że w przemyśle ceramicznym neutralność pod względem emisji dwutlenku węgla nigdy nie zostanie osiągnięta bez zwiększonej elektryfikacji procesu. Duża część produkowanych w kraju wyrobów ceramicznych jest sprzedawana za granicę. Przykładowo szacowana wielkość eksportu płytek ceramicznych w skali roku to ok. 50 mln m² o wartości ok. 313 mln euro, co stanowi ok. 40% całkowitej produkcji.

Jeśli eksport z Polski tych wyrobów stanie się niekonkurencyjny z powodu dekarbonizacji, przegra z eksportem z krajów, które nie przeprowadzają dekarbonizacji, ponieważ produkty eksportowe o ograniczonej emisji dwutlenku węgla zostaną zastąpione produktami pochodzącymi ze źródeł o wysokiej emisji dwutlenku węgla, ale niższym koszcie wytworzenia, co doprowadzi do ucieczki emisji. Należy tak kształtować politykę, aby Polska stała się znaczącym eksporterem produktów i technologii niskoemisyjnych, zastępując w ten sposób produkty wysokoemisyjne w krajach trzecich, co doprowadziłaby do znacznej redukcji emisji w skali globalnej.

Podobne problemy dotyczą **przemysłu gipsowego**. Należy w tym sektorze podjąć działania w zakresie:

- wycofania NACE 23.62 (produkcja wyrobów gipsowych do celów budowlanych) z ochrony przed ucieczką emisji w ramach unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS);
- reakcji na proponowane znaczne rozszerzenie EU ETS na wszystkie fabryki produkujące ponad 20 ton dziennie;
- reakcji tego sektora na proponowane włączenie własnych zasobów surowcowych (kopalni i kamieniołomów) do dyrektywy w sprawie emisji przemysłowych (IED);
- reakcji na projekt dyrektywy w sprawie opodatkowania energii z proponowanym usunięciem wyłączenia podatkowego sektora przeróbki kopaliny;
- reakcji na proponowaną utratę możliwości pomocy publicznej i poszerzenia listy sektorów kwalifikujących się do pomocy państwa do NACE 23.52 i 23.62.

Należy rozważyć zwrócenie się do Komisji Europejskiej o włączenie NACE 23.52 „Produkcja wapna i gipsu” do sektorów listy 1 oraz NACE 23.62 „Produkcja wyrobów gipsowych do celów budowlanych” do sektorów listy 2. Szczególnie należy uwzględnić lekką konstrukcję z płyt gipsowo-kartonowych (NACE 23.62 obejmuje produkcję wyrobów gipsowych stosowanych w budownictwie: płyty, arkusze, panele itp.), ponieważ płyty gipsowo-

kartonowe są kluczowymi elementami systemów ociepleń i trwale dostarczają rozwiązania techniczne dla sektora budowlanego przy procesie dekarbonizacji.

Należy także rozważyć:

- zwolnienie warunków reinwestycji do rekompensaty

Nowe wytyczne proponują wprowadzenie kilku warunków odbioru pomocy publicznej. Znacznie skuteczniejsze byłoby bezpośrednie przyznawanie firmom rekompensat w formie wymiernego wsparcia finansowego. W rzeczywistości warunki do reinwestycji prowadziłyby do problemów z płynnością lub nieefektywnej alokacji kapitału i ostatecznie utrudniałyby transformację w kierunku neutralności klimatycznej.

- stopniowe podejście do kosztów opłat

Beneficjenci pomocy państwa w formie obniżenia opłat za energię elektryczną zgodnie z sekcją 4.11 będą musieli zapłacić procent kosztów generowanych przez opłaty za energię elektryczną. Państwa członkowskie mogą jednak ograniczyć dodatkowe koszty do 1,5% wartości dodanej brutto (WDB) przedsiębiorstwa, co stanowi wzrost w stosunku do obecnego limitu 0,5%.

- jednolite taryfy energii elektrycznej dla przetwórstwa przemysłowego i sektora budownictwa

Oprócz wyżej wymienionych zmian, należy wprowadzić jednolite taryfy energii elektrycznej dla przetwórstwa przemysłowego, tak aby stworzyć równe szanse w UE. Jednolita taryfa przyczyniłaby się również do wsparcia elektryfikacji i dekarbonizacji procesów przemysłowych.

Przemysł wyrobów budowlanych z gipsu wytwarza 160 ml m² płyt gipsowo-kartonowych. Eksport branży dotyczy ca. 35% produkcji wytworzonej, zatrudniając 3 tys. pracowników produkcyjnych i pomocniczych.

Rentowność i istnienie przemysłu cementowego, ceramicznego, gipsowego i wapienniczego będzie zagrożone, gdy będzie realizowany pakiet „Fit for 55” wg propozycji KE, która chce osiągnąć neutralność klimatyczną tych sektorów wcześniej niż w roku 2050, bo już w roku 2035 bez uwzględnienia kosztów pośrednich w mechanizmie ochrony granic CBAM.

Aby w okresie transformacji utrzymać w Polsce przemysł materiałów budowlanych, zachować miejsca pracy, niezbędna jest pomoc państwa i polityka przemysłowa zorientowana na zachowanie produkcji i miejsc pracy.

Przemysł wyrobów i materiałów budowlanych posiada duży potencjał rozwojowy i wspiera politykę ochrony środowiska. Ze względu na swoje znaczenie oraz perspektywy rozwoju jest kluczowy dla polskiej gospodarki i wymaga dedykowanego oraz długofalowego wsparcia ze strony państwa.

Oczekujemy, że w przyjętej przez Rząd RP "Polityce przemysłowej Polski" powinien być określony budżet na realizację wsparcia dla przemysłu materiałów budowlanych, m.in. przemysłów: cementowego, ceramicznego, gipsowego oraz wapienniczego, a także określone instrumenty prawne i organizacyjne zapewniające realizację polityki przemysłowej w odniesieniu do tych przemysłów.

Działaniem wspierającym sprawiedliwą transformację powinno być podjęcie z partnerami społecznymi, branżowymi i samorządowymi rozmów na temat form i dróg transformacji polskiego przemysłu cementowego, ceramicznego, gipsowego i wapienniczego, ponieważ w wyniku realizowanej obecnie polityki klimatycznej UE oraz polityki proponowanej przez KE do realizacji w ramach pakietu „Fit for 55” dojdzie bez wątpienia do likwidacji miejsc pracy w zakładach pracy tego sektora.

W przypadku przemysłu cementowego, ceramicznego, gipsowego i wapienniczego „ucieczka” produkcji z Polski poza granice UE może mieć szczególnie negatywne konsekwencje dla rynku pracy w miejscowościach, w których są zlokalizowane cementownie, zakłady ceramiczne i gipsowe oraz zakłady wapiennicze. Biorąc pod uwagę strukturę firm współpracujących z tym przemysłem (podwykonawców, dostawców, firmy transportowe), dyslokacja produkcji radykalnie obniży poziom życia kilkudziesięciu tysięcy osób. Alternatywne możliwości zatrudnienia w tych miejscowościach są ograniczone.

Zaprzestanie produkcji tych wyrobów w Europie i w Polsce nie oznacza, że zmniejszy się ich globalna produkcja, że przestaną one być wykorzystywane w budownictwie. Nie oznacza też, że zmniejszy się przez to globalna emisja CO₂. Oznacza tylko przeniesienie tej produkcji poza UE, do krajów, które nie stosują restrykcyjnych przepisów zapobiegających emisji. Oznacza uzależnienie od zewnętrznych producentów, wzrost cen i utratę miejsc pracy. I, co także jest istotne, utratę znaczących wpływów podatkowych do budżetu państwa.

Rosnące koszty polityki klimatycznej poniosą wszyscy obywatele. Wyższe ceny energii, paliw i uprawnień mają już negatywny wpływ nie tylko na producentów wyrobów

budowlanych i całą gospodarkę, ale też na portfele gospodarstw domowych. Wzrost cen wyrobów budowlanych przełoży się bezpośrednio na wzrost cen nieruchomości, co zmniejszy ich dostępność, w szczególności dla najuboższych Polaków.

Konieczność ograniczenia emisji CO₂ przez polski przemysł wyrobów budowlanych pociąga za sobą olbrzymie inwestycje i zwiększenie zapotrzebowania na energię elektryczną. Wiele procesów, w których wykorzystywano dotychczas ciepło ze spalania paliw kopalnych, będzie wymagało zastosowania pieców elektrycznych dużej mocy. Tymczasem ciągle spotykamy się z problemem braku pewności dostaw i ograniczonymi możliwościami przesyłowymi sieci elektro-energetycznych. Decydujący wpływ na ceny uprawnień do emisji ma udział podmiotów finansowych w rynku, które spekulują tymi uprawnieniami. Obecnie obowiązujący mechanizm kształtowania cen praw do emisji uniemożliwia modernizację przedsiębiorstw energochłonnych ze środków finansowych własnych lub pożyczonych.

§ 3

Biorąc pod uwagę zarówno potencjalny wpływ implementacji regulacji UE w zakresie polityki klimatycznej w Polsce, jak i rosnący koszt produkcji związany ze wzrostem cen energii, strona pracowników i pracodawców Zespołu ds. polityki gospodarczej i rynku pracy Rady Dialogu Społecznego wnioskuje o:

- obniżenie akcyzy na energię elektryczną. Mniejsze koszty energii i paliw przyczynią się do ograniczenia wzrostu cen wyrobów budowlanych, a uzyskane oszczędności posłużą do zrealizowania niezbędnych inwestycji podnoszących efektywność energetyczną procesów produkcyjnych;
- wdrożenie rozwiązań prawnych i systemowych stymulujących rozwój i stosowanie odnawialnych źródeł energii oraz wysokosprawnej kogeneracji w przemyśle. Rozwiązania takie doprowadzą do obniżenia emisji CO₂ oraz w lepszym stopniu zabezpieczą przedsiębiorców przed wzrostem cen energii;
- stworzenie Strategii transformacji przemysłu wyrobów budowlanych. Należy określić możliwości wprowadzenia nowych, innowacyjnych rozwiązań, które wpłynęłyby na ograniczenie emisji CO₂ i kosztów produkcji materiałów budowlanych. Na podstawie Strategii przyjęty zostanie budżet, na realizację transformacji, a także określone ze strony państwa instrumenty prawne i organizacyjne zapewniające realizację długofalowej polityki przemysłowej;

- działania na rzecz pilnej zmiany Dyrektywy o EU ETS. Przywrócenie pierwotnego mechanizmu handlu emisjami m.in. przez eliminację z tego rynku podmiotów finansowych;
- wprowadzenie ochrony producentów wyrobów budowlanych i innych sektorów w mechanizmy ochronne tzw. tarczy antyinflacyjnej, w celu ochrony miejsc pracy w tym sektorze;
- wprowadzenie w projektowanej ustawie o zmianie ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska możliwości finansowania z Funduszu Transformacji Energetyki projektów także przez przedsiębiorców, dla których wytwarzanie energii nie jest podstawową działalnością, w tym z sektorów przemysłu cementowego, wapienniczego, ceramicznego i gipsowego.